

*Гонак Ігор Михайлович, аспірант
Тернопільський національний економічний університет, Україна*

ТЕХНОЛОГІЇ КЕРОВАНОГО ХАОСУ НА ВАЛЮТНО- ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

«Теорія керованого хаосу» належить до концепцій, які застосовують на практиці з античних часів для спрямування суспільно-політичних та фінансово-економічних процесів у попередньо визначеному напрямку. Передумови використання шоківих елементів даної теорії наступні: наявність у економічних суб'єктів «на руках» великої суми «надлишкових» готівкових коштів, які стимулюють зростання попиту на валютному ринку та сприяють розкручуванню інфляційної спіралі; зростання імпорту через неспроможність національної економіки задовольнити наявний попит економічних суб'єктів, що зумовлює, у свою чергу, зростання негативного сальдо платіжного балансу та «вимивання» валютних ресурсів із держави; «повзуча» девальвація національної валюти та зростання дефіциту іноземної вільноконвертованої валюти на національному ринку.

Для подолання цих негативних явищ держава може використовувати певні маніпуляційні технології. Так, при надмірному зростанні грошової маси уряд штучно підтримує девальваційні процеси і, відповідно, курс національної валюти швидко падає. Це відбувається з використанням таких елементів: центральний банк різко зменшує пропозицію іноземної валюти на валютному ринку; для додаткової дестабілізації керівні особи держави або центрального банку роблять нібито «непрофесійні» заяви щодо погіршення ситуації на валютному ринку, що спричиняє додаткову паніку та хаос; одночасно центральний банк видає значні суми рефінансування, проте під час кризових явищ в економіці банки обмежують кредитування реального сектору економіки, тому фінансові ресурси, отримані через механізм рефінансування, спрямовуються на валютний ринок; при появі ознак стабілізації держава виходить на валютний ринок в особі центрального банку, здійснює велику

закупку іноземної валюти, створюючи дефіцит іноземної валюти на національному ринку та ін.

Коли падіння курсу досягає максимально-можливої контрольованої межі, центральний банк самостійно або через контрольованих економічних суб'єктів продає значну суму валюти на готівковому та безготівковому ринку одночасно за максимальним курсом та повертає фінансові ресурси, надані під час рефінансування, чим здійснює абсорбацію великої маси національної валюти на рахунках НБУ. За допомогою даної «операції» уряд досягає таких результатів: виводить із ринку великий об'єм «надлишкової» маси національної валюти, зменшуючи ризики інфляції, та об'єм «надлишкової» маси іноземної валюти, уникаючи зростання імпорту, зростання негативного сальдо платіжного балансу; «заробляє» додаткові «доходи» для Державного бюджету; досягає стабілізації валютного курсу на тривалий період; збідніння населення приводить до зміни акцентів із суспільно-політичних вимог (свобода слова, демократія, право вибору) на економічні акценти.

Контрольованість та регульованість цих процесів в Україні підтверджує наступне: після валютного хаосу у 1998 та 2008 рр. не були звільнені голови НБУ; під час хаосу на валютному ринку на початку 2015 р. «непрофесійні» дії та заяви голови НБУ не призвели до її відставки; великі потужні банки чи інші спекулянти валютного ринку, які розхитували ситуацію на ньому, не отримали серйозних покарань, що підтверджує провокування максимального контрольованого хаосу.

Отже, ми дійшли висновку, що за допомогою використання елементів «теорії контрольованого хаосу» на валютно-фінансовому ринку держава може досягати не лише короткострокові та довгострокові економічні ефекти, але і соціально-політичні цілі щодо збільшення контролю над суспільством.

Список використаних джерел:

Дацюк Сергій. Що таке теорія «керованого хаосу» і як їй протидіяти. 04.08.2015 [Електр. ресурс]. – Режим доступу: [http:// www. uainfo.org/blognews](http://www.uainfo.org/blognews)

Маліков Олександр, Павленко Ростислав. «Керований хаос» - метод стабілізації неокolonіального режиму в Україні: як цього уникнути. 27.10.2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.pravda.com.ua/2004/10/27](http://www.pravda.com.ua/2004/10/27)